

De rode accountant werkt dapper door

Voormalig registeraccountant Joop Agtereek is al zestig jaar in dienst van Dubois & Co. Hij voorspelde ooit hoe de automatisering de mens zou verdringen uit de controlepraktijk. Nu vreest hij dat geautomatiseerde controleprocessen een bedreiging vormen voor zowel accountantskantoren als hun klanten.

Henk Vlaming

Drie dagen in de week werkt Joop Agtereek bij Dubois & Co, een accountantskantoor dat vooral actief is in de cultuursector. De voormalige accountant is 77 jaar. In september vierde hij zijn zestigjarig dienstverband bij Dubois & Co. Hij heeft gewerkt met alle partners die ooit aan het kantoor en de voorlopers daarvan verbonden zijn geweest.

'Hij heeft gewerkt met alle partners die ooit aan het kantoor en de voorlopers daarvan verbonden zijn geweest.'

Joop Agtereek is mogelijk nog de enige medewerker in de accountancy die de opkomst van de automatisering heeft meegemaakt sinds de introductie van de boekhoudmachine in de jaren zeventig. Na de mulo en de SPD ging hij via een speciale regeling accountancy studeren en behaalde zijn RA-titel. Hij was er bij toen automatisering de controle van financiële big data mogelijk maakte.



Kantoorgeweten

Tien jaar geleden stopte hij met zijn werk in de controlepraktijk. Sindsdien richt hij zich volledig op automatisering. "Maar hij doet meer dan alleen de IT", zegt een van de partners van Dubois & Co. "Hij is ons wandelend kantoorgeweten, hij let kritisch op wat er gebeurt in en om het kantoor, vooral op onze maatschappelijke en sociale rol."

'Het lijkt wel alsof regelgeving de plaats heeft ingenomen van gezond verstand.'

Agtereek zag hoe de rol van de controlerend accountant veranderde. Afwegingen die de accountant maakte op eigen inzicht en gezag, worden steeds meer vervangen door beslissingen die voortvloeien uit geautomatiseerde processen. "De controle is steeds meer een invuloefening geworden, met checklists, richtlijnen en vragenlijsten", zegt hij. "Na elk maatschappelijk incident rond boekencontroles komen er meer regels, checklists en vragenlijsten. Voor observeren en praten met de mensen is steeds minder ruimte, terwijl dat de beste manier is om een organisatie te leren kennen. Als je iets ziet dat redelijkerwijs niet kan kloppen, dan heb je daar toch geen checklists en vragenlijsten voor nodig? Het lijkt wel alsof regelgeving de plaats heeft ingenomen van gezond verstand."

Rode kantoor

"Accountants moeten elk uur verantwoorden, ook als ze werken voor de bakker om de hoek", aldus Agtereek. "Toen ik begon bij Thijssen Van der Kieft - de voorloper van Dubois & Co - stonden we bekend als 'het rode kantoor'. We werden gedreven door idealen en we zetten ons in voor onze veelal socialistische klanten. Bijna alle vakbonden van de NVV hadden we als klant.

Maar accountantskantoren zijn meegegroeid met hun klanten en ze hebben zich aangepast aan maatschappelijke

ontwikkelingen. Solidariteit is aan het verdwijnen, alles wordt in geld uitgedrukt, een instelling die niet de meest fantastische ontwikkeling van de accountancy is."

Zijn aandacht verlegde hij volledig naar de automatisering, waar hij als jongen al gefascineerd van raakte. Hij zat er bovenop toen de PC begin jaren tachtig werd geïntroduceerd en toen tien jaar later de netwerkomgeving werd geboren. De tijd daarvoor was een soort stenen tijdperk van de accountancy.

"Eerst hadden we telmachines, tabellarische boeken en doorschrijfadministraties, gevolgd door geautomatiseerde apparatuur zoals ponskaarten, ponsbanden, boekhoudautomaten met magneetkaarten", verhaalt hij. "Grotere bedrijven beschikten vaak over ponskaartsystemen waar voor elke transactie één ponskaart benodigd was. Grote aantallen ponsstypistes waren nodig om al die ponskaarten te vervaardigen en te verwerken. In 1977 waren we een kantoor met circa vijftienhonderd man personeel."



Minder mensenwerk

Toen IBM begin jaren tachtig de pc introduceerde, besefte Agtereek dat de gevolgen verstrekkend zouden zijn. De kennisvoorsprong van de controlerend accountant slonk. "Vroeger waren ondernemers blij als de accountant kwam, want ze hadden soms geen idee hoe hun organisatie ervoor stond. De accountant gaf ze inzicht in hun bedrijf. Nu hoeft je geen ondernemer meer te vertellen hoe zijn bedrijf erbij staat, elke ondernemer weet dat zelf al deksels goed. Als controlerend accountant sta je tegenwoordig op achterstand ten opzichte van je klant. Die weet alles beter, vooral als het gaat over automatisering. Hij vraagt zich af wat de controlerend accountant toevoegt, naast het afgeven van een verklaring."

'Nu hoeft je geen ondernemer meer te vertellen hoe zijn bedrijf erbij staat, elke ondernemer weet dat zelf al deksels goed.'

Agtereeks kritisch oog ziet dat mensenwerk er steeds minder toe doet in de controlepraktijk. "Ik voorzie dat de hele controlestraat geautomatiseerd gaat worden. Beschik je over historische datasets, dan heb je geen mens meer nodig om alle informatie over bedrijven boven water te halen."

De ontwikkeling van de automatisering gaat nog wel een tijdje door, voorspelt hij. "Dertig jaar geleden hadden we computerzalen met tien vierkante meter per apparaat. Tegenwoordig zitten die apparaten in mijn telefoon. De grenzen van wat er mogelijk is met automatisering zijn nog lang niet bereikt."

Kwetsbaar

Toch voorziet Agtereek niet dat de controlerend accountant verdwijnt. "Er moet toezicht zijn op de geautomatiseerde informatiestroom bij bedrijven. Maar ik betwijfel of daar nog grote controleafdelingen voor nodig zijn."

'Mijn grootste angst is dat de technologie zo groot wordt dat die niet meer is te beveiligen.'

Niet alleen de teloorgang van de menselijke maat in de accountancy baart hem zorgen. De afhankelijkheid van de technologie maakt de sector kwetsbaar. "Mijn grootste angst is dat de technologie zo groot wordt dat die niet meer is te beveiligen. Wij hebben hier bij Dubois & Co de beveiliging naar de inzichten van heden op orde, maar ik zie de niet aflatende aanvallen op bedrijven. Hackers hebben vaak meer kennis van de IT dan bedrijven, ze beschikken over goede faciliteiten en beschikken soms over voorkennis, waardoor inbreken in databanken en IT-systemen hen gemakkelijk afaat. 'Banderen' gebeurt net zo gemakkelijk uit San Francisco als om de hoek. Terwijl het controleren van grote hoeveelheden financiële data steeds efficiënter verloopt, worden accountantskantoren en hun klanten er tegelijkertijd steeds kwetsbaarder door."

Deel dit artikel



Henk Vlaming is journalist.

GERELATEERD



DISCUSSIE | [Opinie](#) | 23 juni 2022

Stille ramp in de Limpergzaal

[Iets te laat liep ik op 16 juni de Limpergzaal bij de NBA in voor de Accounttech bijeenkomst. Het thema duurzaamheid stond prominent op de agenda. Ik was dan misschien... →](#)



NIEUWS | 20 juni 2022

EY gaat 1 miljard dollar investeren in assurance-technologie

[EY is van plan in de komende vier jaar ruim één miljard dollar te investeren in een assurance-technologieplatform. Dat moet zorgen voor verdere integratie van bestaande... →](#)



Arnout van
Kempen

DISCUSSIE | [Column](#) | 17 mei 2022

Drie zorgen over innovatie

[Hoewel de grote woorden over Big Data, AI en ML weer wat voorbij lijken, is er op zijn minst een gezonde evolutie gaande in het accountantsvak. Toch is Arnout van... →](#)



NIEUWS | 01 april 2022

Rabobank: vaker omzetgroei bij bedrijven die digitaliseren

[Bedrijven die inzetten op digitalisering hebben hun omzet in de afgelopen jaren vaker zien groeien. Ondanks deze grotere kans op omzetgroei heeft slechts 40 procent... →](#)



NIEUWS | 23 maart 2022

MAB-themanummer over data-analyse in de controle

[De MAB-uitgave 'De controle verklaard: data-analyse, toepassingen en uitdagingen in de accountantscontrole' is beschikbaar. Het is de vierde editie van de nieuwe... →](#)
